

RIHLA

KULTAMUSEON TIEDOTUSLEHTI 2/2024

SISÄLLYSLUETTELO

Museonjohtajan terveiset	3
Kauko Launonen yhdisti maailman kullankaivajat	6
Ajankohtaista	10
Terhi Niitti, uusi asiakaspalvelupäällikö.....	10
Joonas Vuorio, uusi museomestari	11
Kultamuseon aukioloajat talvi 2024/25.....	12
Kultamuseo & Matkamessut 2025	12
Talvikauden parkkipaikka.....	13
Finna ja museon kokoelmat.....	13
Kultamuseon tuki ry vuosikokous 2025.....	13
Härkäselän kuulumiset.....	14

Murto Kultamuseolla	14
Petronellan pysäkin tuhkauurna.....	15
Vaihtuva näyttely kaivajien moninaisuudesta	16
Kultasymposium 2024	17
Talkoot	19
Syystalkoot.....	19
Tulevat talkoot	20
Arkistoista - talvimuistoja	21

Kansikuva:

Tankavaarassa on vierailut monenlaisia kävijöitä. Yksi heistä on itse joulupukki. Kuvassa Korvatunturin isäntä on saanut vaskauksen päätökseen ja on nousemassa vanhaan Vanaja -kuorma-autoon. Porovaljakko on ilmeisesti lepäilemässä ja pukki on sillä välin ehtinyt elvyttämään vaskaustaitojaan ennen joulun kiireitä.

Rihlan aineisto on vapaata kopiotavaksi
mainitsemalla alkuperä.

ISSN 0780-7988

Kultamuseon tiedotuslehti

Vastaava toimittaja:

Hanna Mattila

Kultamuseo,

Tankavaarantie 11 C, 99695 Tankavaara

www.kultamuseo.fi

info@kultamuseo.fi

Rihlan kuvat Kultamuseo, ellei toisin mainita.

Ilmoitushinnat: 1/1 sivu 80€, 1/2 sivua 50€
(ei lisättävää arvonlisäveroa).

Kultamuseon aukioloajat:

1.10.-31.12.2024 avoinna ma-pe klo 10-16

1.1.-31.5.2025 avoinna ma-pe 11-16

1.6.-30.9. 2025 avoinna joka päivä 10-17

Pääsyliiput:

Aikuiset 12€/hlö

Eläkeläiset ja opiskelijat 10€/hlö

Lapset 7-16 v. 6€/hlö

Lapset alle 7 v. ilmaiseksi

Perhelippu (2 aik. + 1-2 lasta) 27€

Ryhmät (yli 10 hlöä) 10€/hlö

MUSEONJOHTAJAN TERVEISET

Hyvää alkutalvea ja lämmintä joulunodotusta Kultamuseon Rihla-julkaisun lukijat!

Kuukaudet kuluvat nopeasti, kun on tekemistä. Tuntuu, että aloitin työni museonjohtajana eilen. Silti paljon on ehtinyt tapahtua: Metsähallitus jättyi säätiöstämme, asiakaspalvelupäällikkömme vaihtui, kiinteistönhoitajan tilalle tuli museomes-tari, Jenny ja Antti Wihurin rahasto ja Eduskunnan valtiovarainvaliokunta myönsivät meille rahoitusta, museoon murtauduttiin ja lähipiiristämme menehtyi kaksi henkilöä. Lämmöllä ja kaipauksella muistamme rikkaammille kultamaille siirtyneitä ja toivotamme voimia läheisille ja ystäville.

Työntekijöiden vaihtumiseen liittyy aina hiukan haikeutta, mutta siitä huolimatta haluan kannustaa työntekijöitä kehittämään itseään ja tarttumaan uusiin haasteisiin. Loistaville työntekijöille löytyy kysyntää ja olen kiitollinen, että nämä henkilöt tarjosivat aikansa osaamistaan Kultamuseolle. Nyt erinomaiseen joukkoomme on tullut uudenlaista loistavaa osaamista. Asiakaspalvelupäällikkömme, Terhi Niitti, ja museomestari Joonas Vuorio eivät tunnu pelkäävän uusia haasteita ja tuovat kumpikin omalla positiivisella elämänsenteellä iloa työyhteisöömme.

Syyskuussa kävimme Kultamuseosäätiön hallituksen sekä Sodankylän ja Inarin kuntien edustajien kanssa Helsingissä esittelemässä peruskorjaustarveitamme Lapin kansanedustajille ja elinkeinoministeriölle. Näiden tapaamisten lopputulemana oli Kultamuseon sekä Sodankylän ja Inarin kuntien yhteinen joululahjarahahakemus eduskunnan valtionvarainvaliokunnalle.

Suru-uutinen Kauko Launosen kuolemasta tavoit-ti meidät edunvalvontamatkalla. Vaikka en itse ehtinytkään tutustua häneen, koin hänen me-nehtymisensä raskaasti museon työntekijöiden kautta. Launonen oli merkittävä perämoo-ttori museon toiminnassa vuosikymmeniä. Launosen ja ensimmäisen museonjohtajan, Inkeri Syrjäsen, visiot laajensivat museorakennusta, kasvattivat museon työntekijämäärää ja toivat museolle aina uusia kävijöitä. Launosen aloittama Kaamos-Jazz toi museoon vierailijoita, jotka muistelevat tunnel-mallisia ja mukaansatempaavia konsertteja vielä tänäkin päivänä. Omaiset ja ystävät järjestivät Lau-noselle lämminhenkisen muistotilaisuuden mu-seolla. Emme välttyneet kyyneliltä. Niin museolle kuin sen työntekijöille oli todella tärkeää, että vielä viimeisen kerran Launonen toi suuren joukon lä-heisiään Kultamuseoon.

Launosen menehtyminen sai minut pohtimaan Kultamuseosäätiötä organisaationa. Organisaatio on olennaisesti muuttunut Launosen jäätyä pois asiamiehen tehtävästä. Hän edusti museota, innovoi uutta ja markkinoi sitä maailmalla hank-kien uusia yhteistyökumppaneita. Asiamies ei ole säätiössä pakollinen, mutta kuka hoitaa vastaavia tehtäviä jatkossa? Jos tehtävä jää museonjohta-jalle, jääkö asiakaspalveluun työntekijän mentävä aukko? Kuinka pian voimme paikata sen?

Oman organisaatiouudistuksensa vuoksi Metsä-hallitus jättäytyi pois säätiöstä. Säätiön hallituksen kokoonpanoa täydentämään ja uusia näkemyksiä hallituksen toimintaan tuomaan kutsuttiin Lapland North Destination -matkailuorganisaation toi-minnanjohtaja Hanna Kouri. Tervetuloa mukaan, Hanna! Odotamme innolla tapaamisia kanssasi ja matkailunäkökulman tuomista hallituksen keskus-teluihin!

Eduskuntamatkalla. Kuvassa vasemmalta lukien Mika Riipi, Jari Huotari, Tommi Kasurinen, Janne Tervahauta, Markus Lohi, Anna-Kaisa Ek, Heikki Autto, Sara Seppänen, Jukka Lokka, Antti Palomaa, Jesse Nilirova

Lokakuun puoleessa välissä tapahtunut murto järkytti turvallisuudentunnettamme. Ymmärsimme kuinka paljon Tankavaara ja toimintaympäristömme on muuttunut aikojen saatossa. Tämä sai meidät tutkimaan tarkemmin museon henkilökunnan ja asiakkaiden turvallisuutta.

Ovatko turvallisuusjärjestelmämme ajan tasalla? Onko Kultamuseossa turvallista työskennellä? Kirjasimme tunnistamamme vaaratekijät ylös ja parannamme työskentelyolosuhteitamme kartoituksen pohjalta. Kaikkea ei välttämättä voi korjata kerralla, mutta joka päivä, kuukausi ja vuosi voi parantaa jotain.

Vauhdikkaassa, surullisessa ja haastavassa syksyssä on ollut myös suuria inspiraation ja ilon aiheita.

Jenny ja Antti Wihurin rahasto myönsi Kultamuseolle 100 000 euroa ja eduskunnan valtiovarainvaliokunta 150 000 euroa peruskorjauksen arkkitehti-, rakenne- ja lvis-suunnitteluun! Näillä rahoilla saamme aloitettua suunnittelu-urakan ja palkattua lisätyövoimaa.

Kultamuseon työntekijät suhtautuvat työhönsä intohimoisesti ja ovat motivoituneita säilyttämään museotoimintaa ja viemään sitä eteenpäin turvallisissa ja terveellisissä olosuhteissa. On erittäin kannustavaa koko työyhteisölle, kun muut näkevät työmme yhtä tärkeänä kuin me itse.

Tulevana keväänä pohdimme koko henkilökunnan voimin, millaisia toiveita ja tarpeita meillä on tulevaisuuden Kultamuseolle?

Meillä kaikki työt kiinteistönhoidosta asiakaspalveluun tehdään viiden ihmisen voimin, joten tarvitsemme yhteistä aikaa toiminnan kehittämiseen ja suunnitteluun. Tämän vuoksi museo on 1.1.–31.5.2025 avoinna maanantaista perjantaihin klo 11–16. Etukäteen varauksensa tekeviä ryhmiä pyrimme palvelemaan mahdollisuuksien mukaan kuten ennenkin. Kesäkuun alussa palaamme tuttuihin kesäaukioloaikoihin. Pyrimme siihen, ettei kevätkauden uudenlainen aukiolo vaikuta kävijävirtoihimme. Lisäämme markkinointia ja tavoittelemme yhä enemmän talven matkailijoita!

Yhteistyössä Kultamuseosäätiön hallituksen ja henkilökunnan kanssa kokoamme talven aikana museolle strategian. Se on työntekijöille ja hallitukselle yhteinen työkalu, joka auttaa meitä keskittymään olennaisiin ja museon toiminnan kannalta keskeisiin tehtäviin. Strategia ohjaa museon peruskorjauksen suunnittelua niin, että lopputulos palvelee toimintaamme myös tulevaisuudessa. Nyt kuitenkin jätämme kehittämisen hetkeksi tauolle, ja Kultamuseon väki rauhoittuu joulun viettoon.

Rauhallista joulumieltä ja toiveikasta uutta vuotta teille kaikille, jotka toiminnallanne kannustatte meitä jatkuvasti!

Kiittäen,

Anna Kaisa

Eduskunnan joulujuhlarahan ja Antti ja Jenny Wihurin rahaston päätöksen johdosta skoolattiin, kuvassa Kultamuseon henkilökuntaa perusnäyttelyn sisäänkäynnin edessä.

HÄN YHDISTI MAAILMAN KULLANKAIVAJAT

Kauko Launosen elämäntyö jää historiaan

Kauko Henrik Launonen päätti maallisen vaelluksensa 85-vuotiaana Sodankylässä 21. syyskuuta 2024. Hän jätti jälkeensä mittavan elämätyön; Tankavaaran kultakylä ja kultamuseo, maailman kullankaivajien yhteistyö, valtava määrä kirjoja, lehtiä, esitteitä ja julkaisuja, lukuisia kansainvälisiä tapahtumia, Lapin kulta- ja sotahistorian elävöittäminen sekä paljon muuta.

Kaikki sai alkunsa pienistä ja vaatimattomista asioista: mielenkiinnosta Lappiin, tutustumisesta legendaarisiin kullankaivajiin, muutamasta vanhasta rakennuksesta ja kaivumontuista Tankavaaran pienten purojen varrella. Sinne kasvoi koko maailman kullanhuuhton keskus, Kaken ja hänen elämänkumppaninsa Inkeri Syrjäsen luomus puolen vuosisadan aikana.

Kauko syntyi Tampereella 27.5.1939, ja vietti lapsuutensa Jyväskylässä. Kesikoulun jälkeen ensimmäinen työpaikka oli asentajan apulaisena puhelinyhtiössä, josta löytyi tienviitta ammattiin. Rakennettiin muun muassa puhelinlinjaa 36 asteen pakkasessa Tampereen suunnassa, tehtiin puhelinkaapeleita kerrostaloihin ja avojohtaja Amurin vanhoihin puutaloihin. Ammattitaito karttui puhelinteknikko-opinnoilla 1960-luvun alussa.

Lappi kiehto, ja ensimmäinen kohtaaminen kullankaivajiin oli Lapin kullan 100-vuotisjuhlat Ivalojoen Kultalassa 7.7.1968. Kultakuume tarttui, se johti talkootöihin Tankavaaraan, jonne Yrjö Korhonen ja Nipa Raumala olivat perustaneet kullanhuuhtomon matkailijoille 1970.

Kullankaivajain liiton puheenjohtaja Heikki Kokko ehdotti pariskunnalle jäsenyyttä ja pyysi apuun liiton käytännön työhön. Tämä johti kultamuseon perustamiseen 10.3.1973 ja seuraavana vuonna pienen näyttelyn kokoamiseen Waskoolimiehen kahvilaan. Kake sai vastuulleen LKL:n 25-vuotisjuhlien järjestelyt ja siitä tehtävät laajenivat liiton jäsentiedotteiden tekijäksi ja jäsenlehti Prospäkkärin toimittajaksi vv. 1977–1981.

Kullankaivu Lapissa kasvoi nopeasti 1980-luvun alussa. Yhtenä Syynä oli näyttävä julkisuus, jonka kultamuseo ja kullanhuuhton kisas olivat saaneet. Kullankaivajien liitto vaihtoi hallitusta ja puheenjohtajaa, ristiriidat nousivat pintaan ja niiden myötä Kultamuseon ja liiton välejä selvitettiin oikeudessa asti. Kultamuseo ja Kauko Launonen voittivat käräjäoikeuden, kumpikin käräjäoikeuden osapuoli saattoi nyt keskittyä oman toimintansa tehostamiseen, ja siinä onnistuttiin.

Inkku ja Kake rakensivat Tankavaarasta näköisensä matkailukohteen ideoimalla koko ajan uutta, ja mukana oli paljon luovuutta, huumoria ja maailma matkoilta poimittuja oivalluksia. Majoitus- ja ravintolatoimintaa hoiti Tankakulta Oy ja Kultamuseon tehtäväksi tuli kultakulttuurin edistäminen, historian taltioiminen ja tutkiminen, molempia hoitivat Inkku ja Kake.

Ideoita tarvittiin myös kultamuseon ja matkailukeskuksen toimintaan, sillä kultahistoria näyttelyineen ei yksin riittänyt tuomaan riittävästi matkailijoita. Wanhan Waskoolimiehen Kahvila muuttui Lappi á la Carte ravintolaksi, ja se valittiin Lapin kolmen parhaan ravintolan joukkoon.

Lapsille ja koululaisille kehiteltiin oma leirikoulunsa, luotiin poropostilinja, kaivosrautatie, koiravaljakoretket, umpihankiihko, kaamosjazz, kultatassit, oopperaelämys taloineen ja paljon muuta.

Yksi suurimmista innovaatioista Tankavaarassa oli kullanhuuhton mestaruuskilpailujen järjestäminen, joka nopeasti levisi kaikkialle maailmaan ja vaikutti kullankaivajien maailmanlaajuisen yhteistyön syntymiseen. Kauko Launonen, Niilo Raumala, Yrjö Korhonen ja Erkki Kaikkonen suunnittelivat ensimmäiset Suomen mestaruuskisas Tankavaaraan kesällä 1974. Tapahtuman suojelijaksi lupautui presidentti Kekkonen. Kilpailuun osallistui 80 vaskaajaa. Tapahtuma veti puoleensa paljon katsojia ja sai runsaasti julkisuutta.

Seuraavana vuonna kisat muutettiin Maailmanmestaruuskilpailuksi. Siitä alkoi maailman valloitus, joka johti kullankaivajien maailmanlaajuisen yhteistyöjärjestö WGA:n perustamiseen. Kauko Launonen oli järjestön puheenjohtaja 18 vuoden ajan vuoteen 2003 saakka. Tästä sai alkunsa myös kultamuseossa omana kokonaisuutenaan oleva Golden Word näyttely. Inkeri ja Kake tutustuivat loma- ja kisamatkoillaan kymmeneen kullankaivukohteisiin kaikkialla maailmassa ja loivat henkilökohtaisia kontakteja.

Inkeri jäi eläkkeelle 2008, Kauko jatkoi työpanostaan Kultamuseon hyväksi kunnes 2019 havaittu Parkinsonin tauti pakotti muuttamaan elämän arvojärjestyä. Kauko ehti tallentaa elämänsä tärkeimmät tapahtumat v. 2021 ilmestyneeseen ”Muttisen muisteluksia” kirjaan sekä julkaista tekemistään ”Tankavaaran Tieto-Sanomia”- lehdestä kaksiosaisen näköispainoskirjan, johon on kuvattu jokainen ilmestynyt lehti vuosilta 1984–2013.

Olen kiitollinen siitä, että sain olla kokemassa ja tekemässä Lapin kultahistoriaa Kaukon kanssa yli puolen vuosisadan ajan. Kiinnostus kultaan heräsi meissä Ivalojoen Kultalassa 1869 Lapin kullan 100-vuotisjuhlilla. Ensimmäisillä matkamessuilla 1975 jututin Kakea ja Nipaa yleisölavalla kullasta ja kultakisoista. Teimme yhteisiä julkaisuja, jännitimme veneen kaatumista Ivalojoen Surmaköngkään kivikossa ja mietimme, miten saisimme Herman Stigzeliuksen turvallisesti rantaan.

Olemme yhdessä kokeneet ilon ja surun hetkiä, saattaneet enemmän kuin yhden sukupolven kullankaivajia viimeisen rajan tuolle puolelle. Jokainen surunviesti on tuonut kuoleman lähemmäksi ja toistanut elämän rajallisuutta. Samalla se on opettanut olemaan onnellinen jokaisesta hetkestä, päivästä ja vuodesta, ja antanut voimaa jatkaa sitä työtä, jota yhdessä olemme tehneet.

Kiitos Kake ystävydestä ja yhteistyöstä.

Muistot jaksavat kantaa!
Seppo J. Partanen

Sivun 6 kuva:

"Kakella kaikki hyvin 1975". Kuva on otettu kullanhuhdonnan SM-kisojen aikaan.

Sivun 8 kuvat:

"Kake saarnatuolissa 1986". Tätä ennen oli jännitetty veneen kaatumista Surmaköngkään kohdalla, Saarnaköngkään pahin paikka on ko. tuolin kohdalla jo ohitettu.

Herman Stigzelius (vas.) ja Kauko Launonen vuonna 1986 paikalla, josta Lihrin retkikunta teki kulturalöydön alkusyksyllä 1868.

Kuva alla:

"Ensimmäisillä matkamessuilla 1975 jututin Kakea ja Nipaa yleisölavalla kullasta ja kultakisoista."

Kaikki jutun kuvat: Seppo J. Partanen

Seppo J. Partanen lähetti aiemmin Kultahippu.fi-sivustollaan julkaisemansa tekstin aavistuksen lyhennettynä ja muokattuna Rihlaa varten.

AJANKOHTAISTA

Terhi Niitti, uusi asiakaspalvelupäällikkö

Kultamuseolla asiakaspalvelupäällikkönä aloitti lokakuun alussa FM Terhi Niitti. Terhi on jo muutamana aiempana vuonna tullut tutuksi Kultamuseon ja Tankavaaran kanssa. Hän tuli ensimmäisen kerran Kultamuseolle kausityöntekijäksi 2021, ja oli jo sitä ennen ehtinyt olla Tankavaarassa töissä joulukaudella 2019. Terhin monipuolinen kielitaito sekä erinomainen ote asiakaspalveluun ovat merkittävä lisä Kultamuseolle. Toivotamme Terhin lämpimästi tervetulleeksi joukkoomme!

Jututimme Terhiä lyhyesti, kun ensimmäiset työviikot olivat takana, ohessa muutama poiminta:

Kerro lyhyesti taustastasi

Kotoisin Keski-Suomesta, opiskelin Jyväskylän yliopistossa romaanista filologiaa, eli ranskaa, italiaa ja latinaa. Olen opiskellut muutenkin laajasti humanistisia tieteitä, kuten antiikin kulttuuria ja kirjaj historiaa. Kovasti olen pitänyt luonnosta, retkeilystä ja matkustamisesta!

Mikä sai sinut tulemaan Kultamuseolle ja Tankavaaraan?

Ennen koronaa työskentelin paljon ulkomailla, mutta korona-aikana sulkujen aikaan hakeuduin Lapin matkailun pariin - "vaikka ei ulkomaille pääse, niin onhan se Lappikin jotain"! Päädyin jouluksi 2019 Tankavaaraan, jonne palasin sittemmin joka kesä. Lopulta koronavuodet päättyivät, mutta en maailman avautuessa enää lähtenyt kukaan matkoille, vaan olinkin jo onnistunut jotenkin juurtumaan Kulta-Lappiin.

Millä mielin odotat loppuvuotta ja vuotta 2025?

Tunnustaudun kaamoksen rakastajaksi, ja odotan jo innolla käpärtymisen ja rauhoittumisen aikaa. Töiden suhteen odotan innolla Kultamuseon vilkasta kesää, kun kullankaivualueet heräävät eloon ja pääsee tapaamaan uusia ja vanhoja tuttuja!

Joonas Vuorio, uusi museomestari

Kultamuseolle valittiin elokuun lopulla uusi museomestari, Joonas Vuorio. Joonas pääsi aloittamaan työt marraskuun alussa. Hänen monipuolinen osaamisensa ja kokemuksensa kiinteistöihin ja mediaan liittyen on oiva lisä museolle. Toivotamme Joonaksen lämpimästi tervetulleeksi museon porukkaan!

Nyökkäisimme Joonasta hihasta ja kysyimme samantapaiset kysymykset kuin Terhiltä. Alta löydät lisää.

Kerro lyhyesti taustastasi

Parikymmentä ensimmäistä elon vuotta opeteltiin olemaan ihmisiksi Suomenselän vierillä Keski-Suomen ja Pohjanmaiden rajalla. Siitä maaseudulle tyypillisesti maataloustöiden siivittämänä työelämään, missä sitä on ehdittykin tekemään yhtä sun toista. Koulussakin ehditty sen verran istua oikein päin, että muutama tutkinto on tarttunut matkaan, mutta ennen kaikkea työ tekijäänsä opettaa. Erno Paasilinna taisi tokaista, että itseoppinut on ainoa oppinut ja muut ovat opetettuja.

Mikä sai sinut tulemaan Kultamuseolle ja Tankavaaraan?

Olen kulkenut pohjoisessa lapsesta asti, joten ehkä se alkuperäinen innoitus juontaa jo sieltä. Jokunen vuosi sitten aloimme puolisoni kanssa vaivihkaa katsella työmahdollisuuksia pohjoisesta ja kun nyt loppukesällä 2024 huomasin Kultamuseon hakevan museomestaria niin työtehtävä kuulosti sen verran mielenkiintoiselta ja ennen kaikkea erilaiselta, että olihan sitä haettava.

Millä mielin odotat loppuvuotta ja vuotta 2025?

Hyvillä mielin kunhan tässä löytyisi vielä asunto, että saisi perheen etelästä myös tänne pohjoisemmaksi.

Kultamuseon aukioloajat talvi 2024/25

Kultamuseo on suljettu joulunpyhinä, samoin uudenvuodenpäivänä ja loppiaisena.

Viikko 51/2024: museo avoinna ma-pe 10-16

Viikko 52/2024: museo avoinna pe 27.12.2024, muutoin suljettu

VIIKKO 1 /2025 museo suljettu ke 1.1.2025, muuten avoinna

Kultamuseo on alkuvuoden 2025 avoinna suppeammin.

Aukioloajat välillä 2.1. - 31.5.2025 ovat:

ma-pe klo 11-16

suljettu viikonloppuisin ja juhlapyhinä.

Kesän 2025 alusta siirrymme taas totuttuun aukioloon ja museo on avoinna joka päivä klo 10-17

Tervetuloa!

Kultamuseo & Matkamessut 2025

Tuttuun tapaan Kultamuseo osallistuu Matkamessuille tammikuussa 2025, tarkemmin välillä 17.-19.1.2025. Paikkana on perinteisesti Helsingin Messukeskus.

Kultamuseo esittäytyy osana LND (Lapland North Destinations) osastoa, jonka numero on **6f48**.

Mikäli olet tuolloin pääkaupunkiseudulla liikkeellä, käyhän tervehtimässä!

Finna ja museon kokoelmat

Muistutemme, että julkisesti esillä olevia Kultamuseon kokoelma-aineistoja löytyy finna.fi-palvelusta. Palvelu on valtakunnallinen ja yhteinen arkistoille, kirjastoille ja museoille.

Etusivun löydät osoitteessa www.finna.fi, minkä kautta voit lähteä etsimään tarkennetulla haulla eri organisaatioiden julkisesti saatavilla olevista aineistoista.

Vinkki: jos haet Kultamuseon kokoelmista, voit valita haettavaksi organisaatioksi Kultamuseon tarkennetusta hausta.

Talvikauden parkkipaikka

Kultamuseon viereinen pieni parkkipaikka on kätevä talvella, jolloin museoon sisälle pääsee nopeammin kuin isolta parkkipaikalta. Kävelymatkaa pikkuparkista on museon portaille 20-30 metriä. Invaparkille on varattu tilaa heti entisen kesäkahvilan edestä, jolloin invaluisika ja portaat ovat noin 10 metrin päässä.

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous 2025

Kultamuseon tuki ry:n vuosikokous pidetään sunnuntaina **30.3.2025 alkaen kello 12.00 Kultamuseon auditoriossa.**

Vuosikokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat. Tervetuloa!

Härkäselän kuulumiset

Härkäselän sisäseinät, lattia, oviaukot ym. saatiin loppukesän ja alkusyksyn mittaan valmiiksi. Sisätilojen kunnostamiseen perinteitä kunnioittavalla tavalla myönsi Museovirasto avustuksen.

Monen sanoin, kyllä nyt kelpaa katsella ja esitellä! Seuraavana on vuorossa näyttelysuunnittelu, ensin tarkistetaan ja päivitetään näyttelysuunnitelma muutamana vuoden takaa. Samalla on muistettava, että osa tiloista toiminee väliaikaisena näyttelynä peruskorjauksen aikana.

Lämpimät kiitokset kaikille rakennusprojekteissa mukana olleille, teitte upeaa jälkeä!

Sähkötyöt ovat myös käytännössä valmiit, tässä kohden vielä kerran kiitokset AA Sakatti Mining Oy ja Antti Hjalmar Aarnio-Wihuri!

Ohessa pari kuvaa valmiista tiloista, yksi kolmoskerroksesta ja yksi keskikerroksesta, josta näkyy muuhinkin kerrokseen.

Murto Kultamuseolla

Lokakuussa museomme koki epämieluisan yllätyksen mukavasti sujuneen alkusyksyn jälkeen. Talvikoivikonloppu oli ohitse ja symposium oli pidetty mielenkiintoisine puheenvuoroineen. Alettiin laskeutua kohti talvikautta ja koululaisten syyslomaa.

Joku tai jotkut jossakin päättivät järjestää harmia ikävällä tavalla: Kultamuseolle murtauduttiin sunnuntaina 13.10. aamuyöllä kolmen aikaan, ja murron seurauksena mukaan lähti osin arvokastakin tavaraa. Asia on tällä hetkellä poliisin huomassa, ja sen edustajat tiedottavat asiasta tarvittaessa.

Petronellan pysäkin tuhkauurna

Heinäkuisena lauantaina 20.7.2024 Petronellan pysäkiltä löytyi kaivun yhteydessä hautauurna. Löytäjät kertoivat asiasta LKL:n Hannu Rajalle, joka puolestaan oli yhteydessä Kultamuseon kokoelmapäälikkö Hanna Mattilaan, ja myöhemmin Metsähallituksen Pasi Molkoselkään.

Kokoelmapäälikkö ei päässyt työsyistä paikalle samana päivänä, mutta kävi Petronellan pysäkillä maanantaina. Sitä ennen oli puhelimeen saatu kaivajan lähettämää kuva-aineistoa. Mattila oli myös Lemmenjoen työmatkalta palatessaan yhyttänyt Inarin kaupassa Saamelaismuseumo Siidan kulttuuriympäristöyksikön intendentti Eija Ojanlatvan, jolta kysyi lyhyesti lisäohjeistusta. Tämä ystävällisesti neuvoi, vaikka virallisesti oli lomalla.

Petronellan pysäkillä uurnan löytäneet kaivajat olivat toimineet mallikkaasti: heti uurnan paljastuttua oli siinä kohden lopetettu kaivutyöt ja otettu yhteyttä tahoihin, jotka pystyivät viemään asiaa eteenpäin. Lisäksi he kertoivat paikan taustasta ja löytöhetkestä tietämänsä, ja toimivat uurnan takaisin maan poveen saattamisessa ohjeistuksen mukaan. Tästä vielä asianomaisille kiitos!

Tällaiset tapaukset ovat harvinaisia. Mikäli eteesi kuitenkin sattuu vastaavanlainen tilanne, ts. löydät maasta hautauurnan tai vanhoja merkkejä ihmisen oleskelusta (esim. kivi/sarvi/metalliesineitä) askelmerkit ovat lyhykäisyydessään seuraavat:

1. Pysäytä kaivutyö kyseisessä kohdassa, tarkista mahdolliset vahingot sekä ilmoita paikan muille kaivajille, mikäli ko. paikassa kaivaa useampi henkilö.

2. Ilmoita asiasta Saamelaismuseumo Siidan kulttuuriympäristöyksikköön, myös maanomistaja Metsähallitusta voi informoida.

3. Odota Saamelaismuseumo Siidan kulttuuriympäristöyksikön antama ohjeistus ja toimi sen mukaisesti.

Jutun kuvat kertovat, miltä Petronellan pysäkillä näytti päivä-pari löydön jälkeen sekä miten paikka on merkitty myöhemmin uurnan peittelyn jälkeen.

P.S. Varalta tiedoksi kullankaivajayhteisölle: missään kohden Petronellan pysäkin aluetta ei ole suojelustatusta, joten ”pysäkillä” LKL:n jäsenet voivat kaivaa kultaa lain ja alueen rajojen suomissa puitteissa.

Saamelaismuseumo Siidan kulttuuriympäristöyksikön intendentti Eija Ojanlatva ja Metsähallituksen kaivosalan asiantuntija Pasi Molkoselkä ovat ystävällisesti tarkistaneet jutun.

Vasemmalla tuhkauurna läheltä kuvattuna löydön jälkeisenä maanantaina.

*Alla tuhkauurnan paikka merkittynä sen jälkeen, kun se oli ohjeistuksen mukaan peitelty asianmukaisesti takaisin maan pöveen.
Alakuva: Ari Leskinen*

Vaihtuva näyttely kaivajien moninaisuudesta

Vuoden 2025 vaihtuvan näyttelyn teema kulkee alustavalla työnimellä ”Kullankaivun monet kasvot”. Näyttelyssä tuodaan muutamien esimerkein esille Lapin nykykaivajien erilaisia taustoja ja myös eri ikäpolvia sekä eripituisia kaivu-uria. Tarkoituksena on samalla herätellä museovierasta pohti-maan omaa ensikäsitystään, mikäli sellaista on ollut. Onko stereotyyppistä kullankaivajaa tai löytyykö näyttelystä kaivajille yhteinen punainen lanka? Lapissa moni kaivaa harrastuspohjalta, harvalle kaivu on elinkeino, joko pää- tai sivuammatti.

Näyttely on suomeksi, mutta siitä tehdään vähintään englanninkielinen käännös. Näyttely avataan kesäkauden eli kesäkuun alkupuolella 2025 ja se jatkuu loppukevääseen 2026. Näyttelyn banderollimuoto mahdollistaa sen siirtämisen tarvittaessa tilasta toiseen peruskorjauksen vuoksi.

KULTASYMPOSIUM 2024

Kultamuseo järjesti torstaina 3. lokakuuta kultasymposiumin, paikkana oli museon auditorio. Teemana oli vaihtuvaa näyttelyä mukaillen ”Mainareita ja miinoja – Lapin kullankaivu ja II maailmansota”. Puhujien näkökulmat vaihtelivat oman suvun kokemuksista nykypäivän arkeologiaan sekä Puolustusvoimien raivaustöihin. Aamukahvien jälkeen varsinainen ohjelma aloitettiin kymmeneltä. Heti tervetulotoivotusten jälkeen pidettiin puheenjohtaja **Esko Oravan** johdolla hiljainen hetki syyskuussa kuolleen Kauko Launosen muistolle.

Seminaarin avasi kultahistorioitsija **Seppo J. Partasen** laatima esitys ja terveiset ”Sotien jäljet kultamaiden maastossa ja ihmisissä”. Terveiset ja esityksen Partasen puolesta toi Kultamuseon edustaja hänen itsensä ollessa estynyt. Partasen esitys kävi läpi kultamaiden kohtaloita sodan aikana sekä muistoja henkilökohtaisista kohtaamisista sodan kokeneiden paikallisten ja kullankaivajien kanssa.

Kullankaivaja ja geologi **Antti Peronius** vei kuulijat kokemaan sukunsa dramaattisia vaiheita sota-ajan kultamailla teemalla ”Sukumme vaiheet: kullankaivun draamaa sota-ajan Lapissa”. Laanilan majatalon partisaani-isku ja hänen isoisänsä Max Peroniuksen menehtyminen hyppymiinaan sodan jälkeen jäivät varmasti mieleen, elleivät olleet ennestään tuttuja. Samalla ei voinut kuin ihmetellä sinnikkyyttä ja sisua, jolla koettelemusten jälkeen palattiin arkeen, vaikka sodan varjot näkyivätkin vielä tulevana vuosikymmeninä.

Lapin maakuntamuseon johtaja **Hanna Kyläniemi** kertoi sodan jäljistä Lapissa museoammatillaisen näkökulmasta. Hänen mukaansa sotahistoriallista aineistoa on maakunnassa monessa museossa, ja

sitä on yhä maastossa. Paljon aineistoja on yksityisten ja keräilijöiden hallussa kotimaassa ja ulkomaillakin - osa ainutlaatuista. Kyläniemi nosti laajan yhteistyön jatkumisen aineiston säilymisen ehdoksi. Samalla museoihmisiä mietittytään tulevaisuus: miten keräilijöiden kokoelmat säilyvät jatkossa, muutaman vuosikymmenen kuluttua?

Viimeinen puheenvuoro ennen lounasta oli Saamelaismuseo Siidan amanuenssi **Juha-Pekka Joonalla**, jonka esityksen myötä yleisölle tuli tutummaksi sotahistoriallisten kohteiden inventointityö sekä se, miten niiden sijainti vaikuttaa alueen maankäyttöön. Kuulijoille selvisi myös ns. valotutkan eli lidarin käsite ja käyttö inventointityössä sekä Tankavaaran alueen Schutzwall-puolustusasemien inventointityöt, jotka jatkuvat edelleen.

Lounastauon jälkeen päivä jatkui Oulun yliopiston arkeologi **Oula Seitsosen** lähettämällä lyhyellä videolla. Video käsitteli synkkää kulttuuriperintöä (sota vaikutuksineen) arkeologin silmin. Lisäksi siinä kerrottiin Oulun yliopiston uudesta vuosien 2024-2028 hankkeesta ”Arktisen ilmailun erikoisuuksia: 1900-luvun sotilasilmailun vaikutukset ja kulttuuriperintö sirkumpolaarisella vyöhykkeellä”.

Lapin sotahistoriallisen seuran **Aki Romakkaniemi** esitteli alustuksessaan sotahistoriallisen hankkeen käynnistymistä ja valmistelua Inarin kunnassa. Painopiste projektissa on myös sotahistorian hyödyntämisessä alueen matkailupalveluissa. Inarin kunnassa on teetetty kysely aiheesta ”miten matkailussa voisi hyödyntää sotahistoriaa?” Romakkaniemi kävi läpi muutaman ehdotuksen, joista yksi oli yhteinen verkkosivusto kohteiden esittelystä ja

Lapin sotahistoriallisen seuran Aki Romakkaniemen esityksessä oleva dia kuvaa myös symposiumpuhujien ja yleisön tuntoja: Lapin sotahistoriassa on vielä paljon tuntematonta.

sijainnista. Hän esitteli myös Lapin sotahistoriallista seuraa, seuran taustoja ja sen toimintaa yleisellä tasolla.

Kapteeni evp **Hannu Oinas** piti päivän viimeisen puheenvuoron kertoen omakohtaisista kokemuksistaan raivaustyössä Ylisenvaarassa ja Ivalossa. Nuo käytännön esimerkit kertoivat omaa kieltään siitä, millainen määrä Lappiin sodan jälkeen jäi räjähteitä, ammuksia jne. Työ jatkuu tänä päivänäkin eri puolilla maakuntaa.

Keskustelu oli ollut vilkasta esitysten aikana ja myös loppupohdintoissa keskusteltiin sotahistorian esilletuomisesta sekä eri tahojen yhteistyöstä. Päätöskahveilla keskustelut jatkuivat epävirallisemmin eri tahojen edustajien kesken.

Loppuun vielä Yrjö Jylhän runo, josta Antti Peroniuksen isoäiti Elina Peronius joskus siteerasi otteita:

*Illo pienet on täällä ja suuret on surut,
mut suuriksi tehdään ne pienetkin murut
ja surut ne pieniksi pilkataan,
miesvoimin ne nuuskaksi nauretaan,
ne vuorenavaltavat surut.
Sitä riittää leikkiä hirtehistä,
ei meitä se haavoita eikä pistä
mut murheet loikkivat loukostaan
ulos yöhön, kun kilvan lauotaan
sitä leikkiä hirtehistä.
Ivan ruoskalla piestään kuolemaakin,
pilan raipalla selkää sen mustan kaakin
kun joukolla piestään ja piiskataan,
niin mies sitä vastaan tullessaan
voi uhmata kuolemaakin.*

TALKOOT

Syystalkoot

Syystalkoot järjestettiin syys-lokakuun vaihteessa, jolloin ruskasesonki oli hiljentynyt, mutta lumi ei ollut vielä ehtinyt jäädä maahan.

Tehtävät olivat totutut: ulkomuseoalue järjesteltiin talviteloilleen, samoin sisällä riitti hommia mm. sisähuuhdonta-altaiden siistimisessä ja tekstiililaitteiden poistettavien objektien läpikäymisessä. Näppäräsormisimmat laputtivat lehtikultapulloja. Ulkoalueella kelit sallivat raivun risukon yms. polttamisen, joten kipinämielille oli puuhaa, samoin kottikärryt olivat käytössä raivun tai syysmyrskyllä puista irronneiden isompien risujen ja oksien kuljettamisessa. Aurasviitat löysivät paik-

Ylhäällä: Aurasviittojen laittajilla lyhyt tauko hiekanthyöntäjän kanssa ulkoalueella. Hiekkaa tyhjenettiin ulkohuuhdonta-altaista talvea vasten.

Ylhäällä oikealla: Pitkäaikainen talkoolainen ja Kulta-museosäätiön hallituksen jäsen Esko Orava nimeensä sopivan muistamisen kanssa perjantaitaamuna.

kansa, ja sotahistoriapulun kanuuna huollettiin odottamaan talvea ja pressukatostakin käytiin jälleen läpi.

Nämä talkoot olivat sikäli erityiset, että niissä muisteltiin hiljan edesmenneitä ja juhlittiin pitkäaikaisen talkoolaisen pyöreitä vuosikymmeniä. Kauko Launosen muistolle pidettiin hiljainen hetki perjantaitaamuna. Samana aamuna talkooväki ja museon henkilökunta muistivat Esko Oravan syntymäpäivää ja pyöreitä kymmeniä eri tavoin. Lauantaiamuna kuultu suru-uutinen Antti Liukkosen poismenosta hiljensi jälleen talkooväkeä.

Sisätiloissa mm. käytiin läpi poistettavia tekstiilejä kokoelmapäällikön ohjeistuksen mukaan.

Vaikka suru-uutiset toivat tipan linssiin monelle osallistujalle, säilyi tekemisen meininki ja ilo porukan kesken. Mukavaa oli myös saada nuorempaa väkeä talkoisiin. Isot kiitokset vielä koko talkooväelle mukavista talkoista!

Nuorimman talkoolaisen vastasataneesta lumesta tekemä pieni lumiukko museon portailla lauantaiaamuna.

Tulevat talkoot

Talvitalkoot järjestetään Kultamuseolla maaliskuun lopulla, välillä pe - su 28.-30.3.2025. Luvassa on tuttua lumista talvitalkoosia, mutta saattaa jotain ekstraakin löytyä esimerkiksi apukäsinä esineiden pakkaamisen puolella ja elektrolyysin muodossa.

Kesätalkoot järjestetään lumitilanteen mukaan joko toukokuun lopulla tai kesäkuun alussa. Asiasta tiedotetaan talkoolistalla alkuvuoden aikana.

Mahdolliset maastotalkoot yhteistyössä Metsähallituksen kanssa ovat tällä hetkellä kysymysmerkki. Mikäli asiaan liittyen tulee uutta tietoa, ilmoitamme siitä sähköpostitse talkoolistalle.

Samaan aikaan järjestetään sunnuntaina 30.3.2025 myös Kultamuseon Tuki ry:n vuosikokous, josta tarkemmin ajankohtaista-osiossa.

ARKISTOISTA - talvimuistoja

Oikealla pukki poronsa kanssa kahvilan edessä jona-kin jouluna 1980-luvulla.

Alla:

Vanha perusnäyttely on syksyn aikana purettu ja uutta on aloitettu marraskuussa 2010. Kiinteistönhoitaja Alpo Leinonen tuumaillemassa tulevan kulkankaivajan kämpän seinien sisäpuolella.

Ilmeisesti 1950 kevättalvella Jukka Lindströmin lentokoneesta puretaan tavaroita, purkajana ilmeisesti lentäjä itse. Etualalla on jo useita purettuja tavaroita. Paikkana todennäköisesti Jäkäläpään tunturikenttä Lemmenjoella. Morgamin porukan kokki Tyyne Tähti koneen oven edessä.

*Toivotamme hyvää joulua ja
kultaista uutta vuotta 2025!*

*toivottelee,
Kultamuseon väki*